

ธรรมะจากพม่า

โดย

พลอากาศตรีหญิง กาญจนา เชื้อทอง

ธรรมะจากพม่า

สมาชิกชมรมบ้านธัมมะ มศพ. จำนวน ๑๐๗ ท่าน นำโดยท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ เดินทางไปทัศนศึกษาและสนทนาธรรมที่มณฑลพะโล่ – พุกาม – ย่างกุ้ง ประเทศพม่า ตั้งแต่วันที่ ๔ – ๘ มีนาคม ๒๕๕๖ กลับมาแล้วคะ พร้อมกับของฝากเป็นภาพถ่าย (ฝีมือคุณวันชัย ภู่งาม) และเรื่องเล่าตามเคย แม้ไม่ใช่รายงานสด (เพราะ freewifi ที่พม่า แม้จะมีก็ตาม แต่ก็หลุดบ่อย ๆ มี ก็ใช้ไม่ได้) แต่ก็ไม่แห้งเท่าไร ประมาณแดดเดียวคะ คงไม่จืดชืดเกินไป

แม้สภาพธรรมที่เป็นอุปปัตติ คือ เป็นการอุปบัติขึ้นเมื่อเหตุปัจจัยพร้อม อย่างวิบากจิต ๑๐ ดวงนั้น จะดับไปนานแล้ว ไม่ใช่เห็นจะจะ หรือได้ยินกับหู แต่ก็ยังพอจำเรื่องที่ติดข้องได้มากพอสมควร เป็นนิพัตติ (สภาพธรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิบากจิต ๑๐ ดวงนั้น) ก็ตาม (๒ คำนี้เพิ่งได้ยินเป็นครั้งแรก ยังไม่ค่อยเข้าใจเท่าไร แต่ก็ยังอยากเขียนถึงเพราะคิดว่าท่านผู้รู้คงจะเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้น)

ไปพม่าคราวนี้ได้รับกุศลวิบากที่ดีหลายทาง คือ ได้รับประทานอร่อยๆ ทุกมือ ได้พักโรงแรมระดับ ๕ ดาวหลายแห่ง ที่สำคัญที่สุด คือ ได้ยินเสียงสนทนาธรรมตามกาล ด้วย เสียงอย่างเดียว ที่คุณเล็ก สุรภา ภวนานนท์ ผู้จัด ไม่สามารถปรับอุณหภูมิให้พอเหมาะได้ จึงต้องทนความร้อนระอุ

ซึ่งก็เป็นธรรมดาที่ใครไปพม่าในช่วงนี้ ก็ต้องพบสภาพอากาศอย่างนี้ บางแห่งเมื่อถอดรองเท้าเดินบนพื้นปูนนั้น ร้อนจนต้องเดินบนวิงกระย่องกระแย่งเหมือนกุ่มเป็น ๆ ญักย่าง (คงไม่ใช่ที่มาของชื่ออย่างกุ่มหรือกนะ) ได้ชมสถานที่สำคัญของพม่าเป็นวัดและเจดีย์มากมาย

แต่สำหรับเรา สถานที่บางแห่งก็เป็นเพียงอารัมมณปัจจัย คือ อารมณ์ที่เป็นเพียงสิ่งที่จิตรู้เท่านั้น ยังไม่เป็นอารัมมณวิปัติปัจจัย คือ อารมณ์ที่น่าพอใจ น่าติดข้อง อย่างยิ่งให้จดจำมาเล่าได้ (ประสาชวบ้านธรรมดา ก็บอกว่า น่าประทับใจ) ไม่เหมือนเมื่อไปกราบนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง ๔ ที่อินเดีย ไปกี่ครั้ง ๆ ก็มีเรื่องเล่าได้ทุกวัน ทุกแห่ง

สถานที่แรกที่ไปเยี่ยมชม คือ พระราชวังมณฑลเศลยี่ ที่จำลองจากพระราชวังเดิมที่เป็นไม้สัก ประดับประดาด้วยทองคำแท้ มีทั้งหมด ๑๑๔ ห้อง มีกำแพงกว้าง ๓ เมตร สูง ๘ เมตร ล้อมรอบพระราชวังซึ่งกว้าง ๒.๕ ก.ม. ยาว ๒.๕ ก.ม. มีคูน้ำกว้างใหญ่ ล้อมรอบอีกชั้นหนึ่ง แม้จะแข็งแรงและมั่นคงด้วยเครื่องป้องกันหลายชั้นอย่างนี้ แต่เมื่อกรรมให้ผล ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ อังกฤษยิงปืนใหญ่มาจากเทือกเขามณฑลเศลยี่ ที่อยู่ใกล้ ๆ ทำให้ไฟไหม้พระราชวังทั้งหมด พระราชวังที่เห็นในปัจจุบันจึงไม่ใช่ของแท้ แต่จำลองมาเหลือเพียง ๙๘ ห้อง สีทองที่เห็นก็ไม่ใช่ทองคำแท้ แต่เป็นสีทองที่ทาทับไม้และพระราชวังก็เป็นค่ายทหาร ให้เห็นความไม่เที่ยงของสังขารทั้งหลาย ในสมัยที่พวกท่านปกครองอยู่ ก็คงคิดว่าจะอยู่ตลอดไป จึงได้สร้างใหญ่โตประดับประดาของของมีค่ามากมาย

โกตีสาวชาวพม่า ชื่อ มะตุ เล่าให้ฟังว่า เมื่ออังกฤษเข้ามายึดครอง ท่านผู้ยิ่งใหญ่และมีสมบัติมากในขณะนั้นได้โยนของมีค่าลงในคูน้ำรอบๆพระราชวังแห่งนี้มากมาย (โลภะเกิด ทำให้อยากลงไปงมหา แต่ก็ขึ้นได้ว่า กุศลเป็นของเรา อกุศลไม่ใช่ของเรา เพราะเมื่อกุศลให้ผล เพชรนิลจินดา ของมีค่าทั้งหลายก็เป็นของเรา พออกุศลให้ผล สิ่งที่เคยเป็นของเราก็ต้องถูกเราเองโยนลงน้ำไป ไม่ใช่ของเราอีกต่อไป)

ต่อจากนั้นเดินทางไปชมสะพานไม้ไผ่เบ็ง สะพานไม้ที่ยาวที่สุดในโลก ที่ใช้ไม้สักถึง ๑,๒๐๘ ต้น มีอายุกว่า ๒๐๐ ปี สะพานนี้ข้ามทะเลสาบคองตามัน เมื่อมาพม่าครั้งก่อน กับ มศพ. ในปี ๒๕๔๖ นั้น เพียงจอดรถดูสะพานไม้นี้เท่านั้น ไม่ได้ลงไปสัมผัสใกล้ชิดเหมือนครั้งนี้ ได้ถ่ายภาพสะพานยามพระอาทิตย์ตกดิน ท่ามกลางบรรยากาศแบบชนบทของพม่าที่เป็นทุ่งนาและทะเลสาบที่มีเรือให้นักท่องเที่ยวพายเล่นด้วย ถ้าไม่เห็นผู้คนมากมายทั้งคนพื้นเมืองและนักท่องเที่ยวที่เดินกันเต็มสะพาน ก็ดูสงบเงียบสวยงามดี

วันรุ่งขึ้น นั่งเรือ ๒ ชั้น ล่องแม่น้ำอิรวดี แม่น้ำสายสำคัญที่ยาวที่สุดของพม่า มีความยาวกว่า ๒,๙๐๐ ก.ม. จากเหนือจรดใต้ เพื่อไปชมเจดีย์มินกุง เจดีย์ที่สร้างเสร็จ

จะใหญ่ที่สุดในโลก (แปลว่า ยังสร้างไม่เสร็จ ที่เมื่อเสร็จแล้ว ไม่แน่ว่าจะใหญ่ที่สุดหรือไม่) เห็นแต่เพียงฐานสี่เหลี่ยมกว้างใหญ่ที่ทำจากอิฐมอญ (ของพม่าแท้) ที่มีรอยแตกร้าวจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ แต่ก็ได้ชมระฆังที่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์ใหญ่ที่สุดในโลกแทน แต่ก็ไม่คุ้มกับสละการสนทนาธรรม เดินตากแดดฝ่าฝุ่นหนา ขึ้นเกวียนโขยกเขยกมาถึงเจดีย์มินกุง

อย่างที่ท่านอาจารย์พูดเสมอ ๆ ว่า สะสมขยะทั้งนั้น เห็นสิ่งที่เพียงปรากฏแล้วก็ลืม (ลืมว่า เห็นเป็นธรรม เห็นสิ่งที่ปรากฏทางตาเท่านั้น ไม่ใช่เรา แต่จำว่าเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด) เพราะลืมจึงอยากเห็นอีก ๆ ๆ ไปเรื่อย ๆ ไม่สิ้นสุด เมื่อยังมีตาและมีโณระ และต้องเป็นเช่นนี้ต่อไปอีกนานแสนนาน เมื่อยังไม่มีปัญญาเข้าใจสภาพธรรมะตามความเป็นจริง

www.dhammadhome.com

ในช่วงเช้า อากาศบนเรือเย็นสบาย ส่วนใหญ่จึงนั่งชมทิวทัศน์อยู่ชั้นบน ที่มีเก้าอี้หวายให้นั่งเอนนอน เห็นแม่น้ำอิรวดีกว้างใหญ่ น้ำใสสะอาดจนเป็นสีเขียว มีเรือบรรทุกสินค้า แพลกซุง เป็นลำน้ำที่ใช้ในการเดินทางมากพอสมควร เห็นทิวเขาอยู่ไกลๆ ถึงจะถามชื่อภูเขาจากไกด์ แต่จำอะไรไม่ได้ เพราะไม่รู้ความหมายของเสียงนั้นเลย เป็นแต่เสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ เท่านั้นเอง คงเหมือนเวลาฟังธรรมะเป็นภาษาบาลีที่ไม่เข้าใจความหมาย หรือเป็นภาษาไทยก็ตาม เข้าใจตามโดยพยัญชนะ แต่ไม่ถึงอรรถ เช่น แข็งเป็นแข็ง ไม่ใช่เรา เป็นอนัตตา ฟังแล้วก็ลืมอย่างรวดเร็ว เพราะทวนกระแสดความเคยชินว่า แข็งต้องเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด

พอสาย ๆ แดดร้อน ๆ จึงลงไปนั่งชั้นล่าง ซึ่งท่านอาจารย์ได้เริ่มสนทนาธรรมเราก็ดำเนินตามเคย คือ ไปดูสิ่งที่เขาอยากให้อ่านให้ชมก่อน ส่วนการสนทนาธรรมทางมูลนิธิฯ คงจัดทำแผ่นซีดีมาให้ได้ฟังแน่นอน แต่ก็ได้ร่วมฟังในตอนเรือแล่นกลับซึ่งใช้เวลา 1 ชั่วโมง พิมพ์คำสนทนาลงใน Ipad ตั้งใจจะมาประกอบเรื่องเล่า แต่ปรากฏว่าถูกลบหายไป (โทษคนอื่นไม่ได้ คงตัวเองทำ) เลยแต่งเองตามที่ได้จำได้

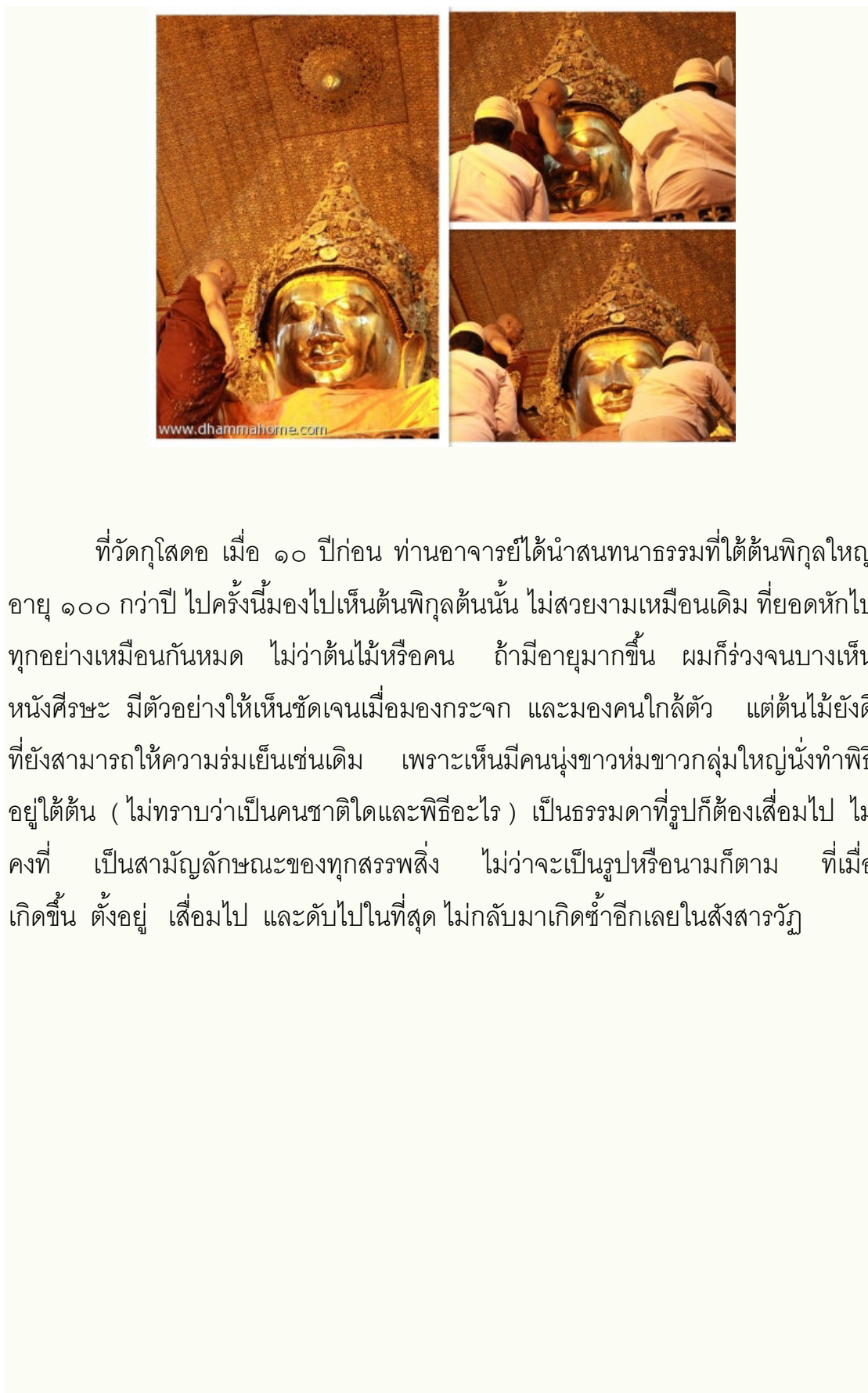
ท่านอาจารย์กล่าวว่า สภาพธรรมเกิดขึ้นเพียงชั่วขณะสั้น ๆ แล้วดับไป แต่เพราะเกิดดับสืบต่ออย่างรวดเร็วจนปรากฏเป็นของสำเร็จรูป (นิमित) ทำให้ติดข้องต้องการ เพราะไม่รู้ความจริง ขณะนี้กำลังล่องลอยอยู่ในอวิชชาและโลภะ เพราะคิดต่อไปว่า เดี๋ยวจะรับประทานอาหารกลางวันไหน จะไปเที่ยวชมที่ไหนต่อ (หลายคนคิดว่ากำลังล่องลอยอยู่ในแม่น้ำอริวดี สวยงามอย่างไร ลมพัดเย็นสบายแค่ไหน นั่นก็ล่องลอยอยู่ในอวิชชา และโลภะแล้ว โดยไม่รู้ตัวสักขณะเลย) ฯลฯ

หลังรับประทานอาหารกลางวัน ไปชมวัดกุโสดอ ซึ่งพระเจ้ามินดงกษัตริย์พม่า ผู้ทรงอุปถัมภ์การซ่อมแซมพุทธคยาด้วย ได้ทรงให้จารึกพระไตรปิฎกบนแผ่นหิน ๗๒๙ แผ่น ด้านหนึ่งเป็นภาษาพม่า อีกด้านหนึ่งเป็นภาษาบาลี และทำเจดีย์ครอบแผ่นหินนี้ไว้ทั้งหมด

ทางพม่าคงเห็นว่า พระไตรปิฎกมันคงถาวรในแผ่นดินแล้ว จึงไม่เน้นการศึกษาให้ถูกต้องถึงแก่นคำสอนของพระพุทธศาสนาว่า ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา จึงได้มีพิธีล้างพระพักตร์พระมหามัณเฑียรที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุด ๑ ใน ๕ ของพม่า ประดิษฐานอยู่ที่เมืองมัณฑะเลย์ ซึ่งชาวพม่าถือว่ายังทรงมีพระชนม์อยู่ (จากคำบอกเล่าของไกด์) ต้องทำพิธีล้างพระพักตร์และแปรงพระทนต์ในตอนตี ๔ ของทุกวัน ได้ยินว่า ประเพณีนี้ได้ทำมา ๒๐๐ กว่าปีแล้วโดยเจ้าอาวาสของวัดนี้ และปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นจุดขายให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำพิธีดังกล่าวด้วย

ที่วัดกุโสดอ เมื่อ ๑๐ ปีก่อน ท่านอาจารย์ได้นำสนทนารธรรมที่ได้ต้นพิกุลใหญ่ อายุ ๑๐๐ กว่าปี ไปครั้งนี้มองไปเห็นต้นพิกุลต้นนั้น ไม่สวยงามเหมือนเดิม ที่ยอดหักไป ทุกอย่างเหมือนกันหมด ไม่ว่าต้นไม้หรือคน ถ้ามีอายุมากขึ้น ผมก็ร่วงจนบางเห็นหนังศีรษะ มีตัวอย่างให้เห็นชัดเจนเมื่อมองกระจก และมองคนใกล้ตัว แต่ต้นไม้ยังดี ที่ยังสามารถให้ความร่มเย็นเช่นเดิม เพราะเห็นมีคนนั่งขาวหม่ขาวกลุ่มใหญ่นั่งทำพิธี อยู่ใต้ต้น (ไม่ทราบว่าเป็นคนชาติใดและพิธีอะไร) เป็นธรรมดาที่รูปก็ต้องเสื่อมไป ไม่คงที่ เป็นสามัญลักษณะของทุกสรรพสิ่ง ไม่ว่าจะเป็นรูปหรือนามก็ตาม ที่เมื่อเกิดขึ้น ตั้งอยู่ เสื่อมไป และดับไปในที่สุด ไม่กลับมาเกิดซ้ำอีกเลยในสังสารวัฏ

พุกาม ทะเลแห่งเจดีย์

เนื่องจากพวกเรามีถึง ๑๐๗ ชีวิต สายการบินภายในพม่าใช้เครื่องบินเล็ก จึงต้องแบ่งกลุ่มออกถึง ๓ กลุ่ม ตามกุศลวิบากและอกุศลวิบากของแต่ละท่าน จะแลกเปลี่ยนกันก็ไม่ได้ เพราะได้ส่งชื่อผู้โดยสารไปที่สายการบินล่วงหน้าแล้ว พวกเราเริ่มออกเดินทางตั้งแต่ห้าโมงเย็น (เวลาของพม่าช้ากว่าไทยครึ่งชั่วโมง) จากมณฑลพะโล่ไปพุกาม (พม่าเรียก Bagan) เมืองแห่งเจดีย์หมื่นองค์ ใช้เวลานั่งเครื่องเพียงครึ่งชั่วโมงก็ถึงพุกามแล้ว

เพราะเป็นกลุ่มแรกที่ถึงพุกามจึงมีเวลาชมเจดีย์ที่มีมากมาย มะตุ ไกด์พม่าเล่าประวัติให้ฟังว่า พุกามเคยเป็นเมืองหลวงเก่าของพม่า สมัยนั้นผู้นับถือศาสนาพุทธนิยมสร้างเจดีย์ เพราะเชื่อว่า เจดีย์คือนิพพาน ถ้าต้องการนิพพานก็ต้องสร้างเจดีย์ กษัตริย์เสนาบดี คหบดี ชาวบ้าน รวมกลุ่มกันสร้างเจดีย์ไว้เป็นหมื่น ๆ องค์ (อ่านจากหนังสือว่ามีถึง ๓๐,๐๐๐ องค์ แต่มะตุเล่าว่า มี ๓,๐๐๐ กว่าองค์ ไม่ค่อยเชื่อมะตุเท่าไร เพราะภาษาไทยของเธอไม่ค่อยแข็งแรง เธอเล่าว่า เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ เจดีย์หลายพันองค์พังทลายไป ปัจจุบันเหลืออยู่ประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าองค์) แต่จะมากน้อยอย่างไรก็ตาม มองไปข้างหน้า ทางซ้าย หรือทางขวา ก็มีแต่เจดีย์ และเจดีย์ที่สวยงามวิจิตรด้วยศิลปะแบบพม่า ผ่านเจดีย์สวยองค์หนึ่ง ถ้ามะตุว่า เจดีย์อะไร เธอบอกว่า

ต้องลงไปอ่านป้ายเพราะจำไม่ได้เหมือนกัน จำได้แต่เจดีย์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นของ
กษัตริย์สร้างไว้ ซึ่งจะพาเราไปดูไปชมในวันรุ่งขึ้น

เข้าใจเอาเองว่า คงเพราะไม่เข้าใจว่า นิพพานคืออะไร จึงมีการแข่งขันกันสร้าง
เจดีย์ให้สวยที่สุด ใหญ่ที่สุด สูงที่สุด (แสดงถึงความสำคัญตน ไม่ได้มีการละคลาย
อกุศลอะไรเลย ซึ่งห่างไกลจากนิพพานเหมือนฟ้ากับน้ำ) และประวัติการสร้างเจดีย์บาง
แห่งก็โหดร้าย กษัตริย์บางองค์ก็ปลงพระชนม์พระราชบิดา แล้วมาสร้างเจดีย์ บางท่าน
ก็ประหารชีวิตช่างฝีมือดีเมื่อสร้างเจดีย์เสร็จ เพื่อจะได้ไม่ไปสร้างเจดีย์ที่สวยงามเช่นนั้น
ให้คนอื่นอีกต่อไป (สร้างไม่สวยก็คงถูกประหารเหมือนกัน มีแต่ตายกับตาย ถ้าไม่เชื่อ
กรรมและผลของกรรมก็คงหุดหุดน่าดู แต่ถ้ารู้ว่า ที่เป็นอย่างนี้ ไม่มีใครทำให้ นอกจาก
กรรมของแต่ละคนเท่านั้น ก็จะไม่เกิดอุเบกขา ไม่หวั่นไหวได้ เพราะโลกมนุษย์เป็นทีดูผล
ของบุญและบาปสาธุ) บางแห่งมีวิธีตรวจสอบความแข็งแรงของการก่อสร้างเจดีย์ แต่
ละวันผู้มีหน้าที่ตรวจสอบจะใช้เข็มแทงผ่านรอยต่อของก้อนอิฐมอญแต่ละก้อน ที่
ประสานให้ติดกันด้วยของเหนียวทั้งหลายที่กวนเข้ากัน ถ้าเข็มสามารถแทงทะลุได้ ช่าง
คนนั้นจะต้องถูกตัดแขน (มีแผ่นหินที่ใส่สอดแขนเพื่อลงโทษแสดงไว้ให้ดูด้วย) ช่างฝีมือ
ดีทั้งหลายจึงพากันหนีจากพุกามไปอยู่เมืองอื่น ๆ

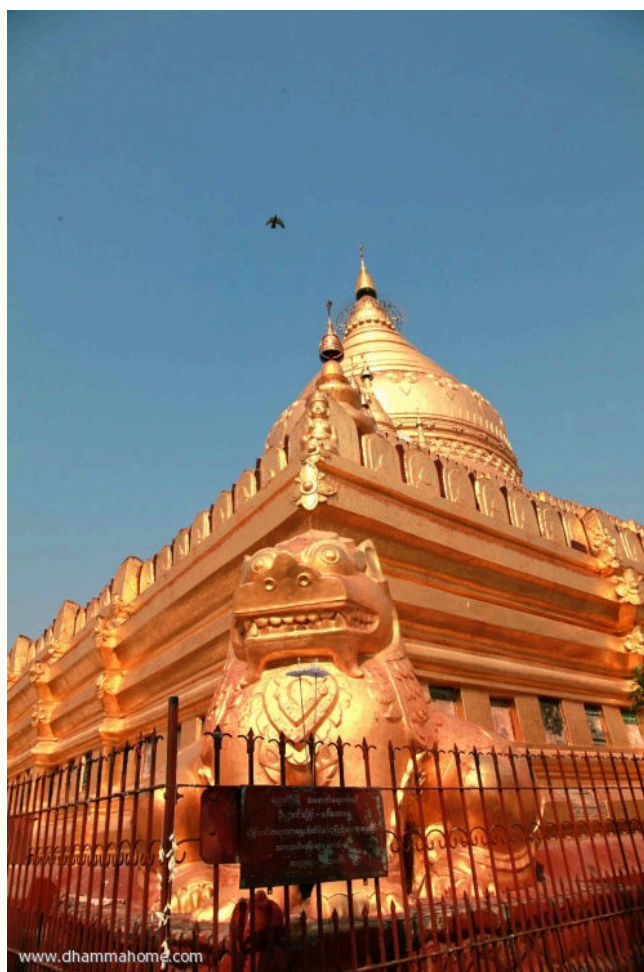
ฟังดูแล้วไม่น่าเลื่อมใสศรัทธาในเจดีย์เหล่านี้สัก ความจริงเจดีย์เป็นเพียงรูป
แต่อกุศลจิตบางขณะของผู้สร้างต่างหากที่ไม่น่าเลื่อมใส แต่อกุศลจิตนั้นก็ดับไปนาน
แล้วเหลือแต่เพียงเรื่องราวที่เล่าต่อ ๆ กันมานานนับพันปี เมื่อได้ฟังก็เกิดอกุศลจิต
ติดตามมาไม่รู้เลยว่า เป็นธรรมะแต่ละอย่าง ที่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่สัตว์
ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่เรา บังคับบัญชาไม่ให้เกิดก็ไม่ได้ เพราะเกิดแล้วเป็นไป
ตามการสะสม

ได้ปั่นปายขึ้นไปชมเจดีย์ จำชื่อไม่ได้เหมือนกัน ซึ่งกำลังซ่อมแซม มะตูบบอกว่า เขาห้ามไม่ให้ขึ้นไปข้างบน แต่มองไปเห็นนักท่องเที่ยวฝรั่งขึ้นไปนั่งกันเต็ม ก็เลยขอขึ้นไปบ้าง เพราะเป็นคนชอบที่สูง เห็นไม่ได้จะต้องปั่นปาย (เพราะจิตเกิดดับสืบท่อ จึงใหม่ตลอดเวลา ทำให้ลืมเสมอ ๆ ว่า เป็นผู้หญิงสูงวัยแล้ว แถมนุ่งกระโปรงยาวด้วย) มะตูบเล่าประวัติเจดีย์ให้ฟัง แต่ก็ลืมตามเคย คงไม่สำคัญอะไร เพราะเรื่องราวเหล่านั้นก็ผ่านไปหมดแล้ว จะมีเมื่อคิดถึงอีก เก็บไว้ให้ไกด์จำไว้เล่าให้ลูกทัวร์ฟังดีกว่า

ถึงเวลาทานอาหารเย็นที่ร้านอาหารกลางแจ้งใกล้ ๆ เจดีย์ที่เราชม นั่งรถประมาณ ๕ นาที ก็ถึงร้านอาหารแล้ว ได้รับประทานอาหารเย็นแบบบุฟเฟต์ท่ามกลางทุ่งแห่งเจดีย์ที่มีดสนิท สว่างแต่บริเวณร้านอาหารและพระเจดีย์ที่มองเห็นได้ ๓๖๐ องศา คนพม่าจะให้ความเคารพนับถือเจดีย์มาก ไกด์บอกว่า ตอนกลางคืนที่บ้านจะมีดไม่เป็นไร แต่พระเจดีย์ต้องสว่าง ได้รับประทานอาหารพร้อมกับชมการแสดงศิลปะพม่า มีการร้อง การเต้นของเด็ก ๆ พม่า ที่สนุกก็คือน้องป๊อบของพวกเราออกไปร่วมเต้นด้วย ทำให้ได้หัวเราะกันครึกครื้น และที่น่ารักก็คือการแสดงของช่างน้อยที่ได้รับเงินรางวัลจากคนไทยไปหลายหมื่นจ๊าด (๕๐๐ จ๊าดเท่ากับ ๒๐ บาท)

วันรุ่งขึ้นตามโปรแกรมจะพาไปชมพระเจดีย์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด คือ พระเจดีย์ชเวสิกองพระสถูปศิลปะพม่าแท้ มีขนาดใหญ่สีทอง บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ๓ ส่วน คือ พระเขี้ยวแก้วที่ได้รับจากกษัตริย์ศรีลังกา พระธาตุกระดูกไหล่ จากเมืองศรีเกษตร (เมืองแปร) และพระธาตุพระนลาฏ (หน้าผาก) จากนั้นไปชมพระเจดีย์ที่สวยงามที่สุด คือ วัดอนันดา

เมื่อได้ทราบว่า เพื่อนชาวพม่าของคุณหมื่น ชุตินันต์ พานิชศักดิ์พัฒนา ที่เคยรู้จักกับคุณหมื่นตั้งแต่ปี ๑๙๘๐ เมื่อทั้งสองท่านไปศึกษาต่อที่ Texas A & M รัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา คุณหมื่นได้แนะนำให้ มร. อู จัน ตอง (ประมาณนี้) ศึกษาธรรมะจากท่านอาจารย์ และคุณตองได้เคยมาสนทนาธรรมกับท่านอาจารย์ที่บ้านของท่านในกรุงเทพด้วย เมื่อทราบข่าวว่า ท่านอาจารย์และคณะเดินทางไปพม่า จึงมาขอสนทนาธรรมด้วย

ได้บอกข่าวนี้ต่อ ๆ กัน (ท่านอาจารย์บอกว่าไม่ต้องประกาศ) มีผู้มาร่วมสนทนาด้วยหลายท่าน ที่ไม่น่าแปลกใจก็คือ ท่านจักรกฤษณ์ เจนเจษฎาและลูกสาวคนสวยน้องดริม เธอบอกว่า วันหลังมาเที่ยวพม่าใหม่ก็ได้ แต่โอกาสจะได้สนทนาธรรมนั้นยากกว่าและอีกคนหนึ่ง คือน้องเต้ พีรพัช เด็กหนุ่มที่ทุ่มเทอุทิศตนศึกษาธรรมอย่างจริงจัง ส่วนเรานั้นก็น่าแปลกใจอยู่เหมือนกัน เพราะปกติมีข้ออ้างที่จะไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ เสมอ แต่เพราะเคยไปชมมาแล้ว และอากาศก็ร้อนจัดด้วย สนทนาธรรมน่าจะสัปปายะมากกว่า

มร. อุ จัน ตองซึ่งปัจจุบันทำงานที่ยูนิเซฟ ประจำพม่า มาสายไปเล็กน้อย เพราะรถที่นัดกันว่าจะไปรับนั้นไม่มา จึงนั่งมอเตอร์ไซด์รับจ้างมา ขอโทษพวกเราที่ทำให้ไม่ได้ไปเที่ยวชมเมืองพุกาม ทุกคนก็ตอบว่า ไม่มีอะไรมีค่าเท่ากับการเข้าใจธรรมะอีกแล้วต่อไปนี้เป็นสนทนาธรรมที่คัดลอกมาจากเทปที่บันทึกไว้ แต่แบบย่อ ๆ ตามความเข้าใจของตัวเอง

ตอง ผมไม่มีปัญหามากนัก เพราะยังไม่มีเวลาศึกษาธรรมะมากพอ แต่อยากจะขอคำแนะนำจากท่านอาจารย์ว่า ทำอย่างไรถึงจะสงบ แม้ว่าจะไม่มีเวลาปฏิบัติธรรมทุกวัน

ส. ขณะที่ดีที่สุดในชีวิตคืออะไร

ตอง ขณะปัจจุบัน

ส. เมื่อมีความเข้าใจถูก ในสภาพธรรมะที่กำลังปรากฏขณะนี้ไม่ว่าจะเป็นอะไร สำคัญกว่าปล่อยให้ผ่านไปโดยไม่เข้าใจอะไรเลย เพราะว่าพระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมให้เข้าใจสิ่งที่กำลังปรากฏเดี๋ยวนี้ เพราะขณะที่ผ่านไปแล้ว ก็หมดไปแล้วขณะนี้จึงเป็นขณะที่สามารถอบรมเจริญปัญญา โดยเริ่มจากการฟัง พิจารณาธรรมะที่ทรงแสดง ไม่ใช่คิดเอง เพราะไม่มีใครสามารถคิดถึงธรรมะตามความเป็นจริงได้ เพราะไม่ใช่สัมมาสัมพุทธโธ จึงต้องมีพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่ง ... แม้แต่คำ ๆ เดียว ก็ต้องพิจารณาอย่างเช่น ปฏิบัติ ถ้าไม่เข้าใจ ปฏิบัติไม่ได้ เราเพียงแต่ศึกษาตามที่พระผู้มีพระภาคทรงตรัสรู้และทรงแสดงไว้ดีแล้ว

การศึกษาธรรมะมี ๓ ชั้น คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ถ้าไม่มีปริยัติ ไม่สามารถปฏิบัติได้ ต้องมีการฟัง พิจารณา ไตร่ตรอง จนเป็นความเข้าใจของตนเอง จึงจะปฏิบัติ

ได้ จึงต้องศึกษาธรรมะอย่างละเอียดทีละคำ แม้แต่คำเดียว คือ “ธรรมะ” หมายถึง สภาพที่มีจริงในขณะนี้ จะเรียกว่า เป็นคนนั้น คนนี้ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ แต่ธรรมะ ไม่ใช่ของใคร ไม่เป็นใคร เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย และเมื่อเกิดขึ้นแล้ว ก็ดับไป ..

ตอง เราสามารถจะเตรียมตัวก่อนตายได้อย่างไร

ส. เคยได้ยินคำว่า “อนัตตา” ไหม

ตอง เคยครับ

ส. คืออะไร

ตอง ไม่เที่ยง

ส. อะไรไม่เที่ยง

ตอง ทุกอย่าง

ส. ทุกอย่างคืออะไร คุณสามารถพูดได้ว่า ทุกอย่าง แต่ทุกอย่างนั้นคืออะไร ทีละอย่าง เพราะทุกอย่างไม่เที่ยง ขณะนี้อะไรไม่เที่ยง เห็นไหมว่า ตอบไม่ได้ แสดงว่าไม่ เข้าใจ เพียงแต่พูดว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ แต่สิ่งนั้นคืออะไร เพียงอย่างเดียว เดียวนี้ อะไรเป็นอนัตตา เห็นไหมว่า ปฏิบัติคืออะไร ถ้ายังไม่เข้าใจอะไรเลย ดิฉันอยากจะ ทราบว่า ปฏิบัติอะไร และได้อะไรจากการปฏิบัติ

ตอง เราเรียกว่า มหาสติปัฏฐาน

ส. มหาสติปัฏฐานคืออะไร ต้องเป็นความเข้าใจของคุณเอง เมื่อศึกษาแล้ว แสดงว่าคุณเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้ว ความเข้าใจ เข้าใจอะไร ความเข้าใจเป็นคุณ หรือไม่ ความเข้าใจก็เป็นอนัตตา ความเข้าใจไม่ใช่ความไม่เข้าใจ เป็นสภาพธรรมะ คนละอย่าง

ฯลฯ

เป็นตัวอย่างแค่นี้คะ ที่เหลือทั้งหมดน่าสนใจมาก แต่คงคัดลอกทั้งหมด ไม่ได้

ท่านอาจารย์สนทนากับคุณตองจนเกือบเที่ยง คุณตองก็ลากลับไปทำงานที่ โรงพยาบาลพุกาม เพื่อดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนพม่าให้กินดี อยู่ดี มีสุขภาพ อนามัยแข็งแรง ท่านอาจารย์บอกว่า ถ้าไม่เข้าใจธรรมะ ไม่เป็นคนดี ก็ยังไม่ชื่อว่า มี ความเป็นอยู่ดี

รถมารับพวกเราไปรับประทานอาหารกลางวันร่วมกับคณะท่องเที่ยว ที่ภัตตาคารริมแม่น้ำอิรวดี และไปพักผ่อนหลบแดดร้อนจัดที่โรงแรม เมื่อเวลาสมควรก็เดินทางไปชมวัดมณฑา วัดที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด สร้างโดยพระเจ้ามณฑะ กษัตริย์มอญ ที่นี้ไกด์แนะนำให้เข้าทางไหน มองอย่างไร จึงจะเป็นพระพักตร์ของพระพุทธรูป ร้องไห้บ้าง ยิ้มบ้าง แล้วแต่จะจินตนาการ ถ้าออกไปเห็นพระพุทธูปยิ้ม ก็จะเป็นสิริมงคล

สุดท้ายไปชมเจดีย์ชเวชานดอร์ เพื่อปีนขึ้นไปบนยอดเจดีย์ ชมทะเลเจดีย์ ๓๖๐ องศาามพระอาทิตย์ตกดิน ซึ่งเป็นไฮไลท์ของพุกามค่ะ ภาพงาม ๆ รอชมจากฝีมือของน้องวันชัย ภู่งามนะค่ะ

พระมหาเจดีย์ชเวดากอง

เดินทางออกจากพุกามแต่เช้า เพื่อนั่งเครื่องบินไปยังกั๋ง อดีตเมืองหลวงหมาด ๆ ของเมียนมาร์ พวกเราก็แบ่งกลุ่มกันเดินทางเช่นเคย และเราได้อยู่คณะแรกใช้เวลาเดินทางแค่ครึ่งชั่วโมงก็ถึงที่หมาย ย่างกั๋งแตกต่างจากพุกามอย่างลิบลิบลพุกามดูเป็นชนบทที่ยังไม่พัฒนา โดยเฉพาะในเขตเมืองเก่าที่มีแต่เจดีย์ ต้นไม้แห้ง ๆ

และถนนที่มีแต่ฝุ่น แต่ที่ย่างกุ้งดูสะอาดสะอ้าน มีต้นไม้เขียวขจี และมีทะเลสาบทำให้ดูชุ่มฉ่ำ ลดความร้อนของอุณหภูมิลงได้

มีเวลาเหลือเฟือเพื่อรอกกลุ่มอื่น ทวีร์จึงพาไปดูช้างเผือกของพม่าที่โรงเลี้ยงช้าง มีช้างเผือก ๓ เชือก เป็นช้างพังสีชมพู ๒ เชือก และช้างพลายสีเทา ๑ เชือก มีคชลักษณ์ครบถ้วน อย่างนี้จะเรียกว่า เป็นช้างที่มีอุปนิสัยดีได้ไหมนะ เพราะมีความงามครบถ้วนตามแบบช้าง แต่ก็ทำให้ถูกจับมาล่ามโซ่ เพื่อให้คนเข้าชม ดูไม่น่าจะมีความสุขกว่าอยู่ในป่าตามประสาช้างนะ

จากนั้นไปดูพระพุทธรูปหยกขาวที่ใหญ่ที่สุดในโลก นำหยกขาวที่แกะสลักเป็นพระพุทธรูปหยกขาว ๆ มาจากเหมืองหยกทางเหนือ โดยบรรทุกแพ ล่องมาตามแม่น้ำอิรวดี แล้วนำมาแกะสลักต่อจนเสร็จประดิษฐานอยู่ในวิหารที่สวยงาม และที่น่าอัศจรรย์ก็คือ ด้านหลังตรงกลางขององค์พระพุทธรูป มีลายในเนื้อหยกสีเทาเป็นรูปพระพุทธรูปปางลีลาที่สวยงาม ที่เห็นโดยบังเอิญหลังจากช่างแกะเสร็จเรียบร้อยแล้ว

หลังจากนั้น ไปชมถ้ำที่สร้างขึ้นเพื่อทำสังคายนาครั้งที่ ๖ ทางเข้ามีต้นโพธิ์ ๒ ต้นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถของไทย ทรงปลูกไว้ในคราวเสด็จเยือนพม่า เมื่อ 60 กว่าปีก่อน ถ้ำนี้สร้างเลียนแบบถ้ำสัตตบรรณคูหาที่ทำปฐมสังคายนาในกรุงราชคฤห์ ประตูทางเข้าถ้ำประดับด้วยแผ่นหยกปูปร่างต่างๆ สวยงามมาก ภายในถ้ำเป็นอาคารคล้าย ๆ สนามกีฬา มีที่นั่งเป็นอัฒจันทร์สำหรับให้พระภิกษุสอบบาลีหรือธรรมะต่าง ๆ ที่ฝาผนังมีแผ่นจารึกพระพุทธรูปจะเป็นภาษาพม่าและภาษาอังกฤษ เช่น ความอัศจรรย์ไม่เคยมีในธรรมวินัย 8 ประการ คือ

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสตอบท้าวปหาราทะผู้เป็นจอมแห่งอสูร ถึงการที่ภิกษุทั้งหลายยินดีในพระธรรมวินัยนี้ ซึ่งมีความอัศจรรย์ ๘ ประการ (เทียบด้วยความอัศจรรย์ ๘ อย่างของมหาสมุทร) คือ

๑. ในพระธรรมวินัยนี้ มีการศึกษา การกระทำและข้อปฏิบัติโดยลำดับ ไม่ใช่เริ่มต้นก็ตรัสรู้หรือหลุดพ้น เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีความลุ่มลึกโดยลำดับ ไม่ใช่เริ่มต้นก็ลึกเป็นเหว

๒. พระสาวกย่อมไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต เปรียบเหมือนมหาสมุทรซึ่งมีความหยุดเป็นธรรมดา ไม่ล่วงเลยฝั่งไป

๓. สงฆ์ย่อมไม่อยู่ร่วมกับบุคคลผู้ทุศีล ย่อมประชุมกันยกออก (จากหมู่) แม้เธอจะนั่งอยู่ในท่ามกลางสงฆ์ ก็ชื่อว่าไกลจากสงฆ์ เปรียบเหมือนมหาสมุทรที่ซัดซากศพเข้าสู่ฝั่งโดยพลัน

๔. วรรณะ ๔ เมื่อบวชในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมละชื่อและโคตรเดิม ถึงการนับว่าเป็นสมณะศากยบุตร เปรียบเหมือนแม่น้ำใหญ่ต่าง ๆ เช่น คงคา ยมุนา เมื่อถึงมหาสมุทรย่อมละชื่อและโคตรเดิม ถึงการนับว่าสมุท

๕. แม้ภิกษุเป็นอันมากจะปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ แต่ชื่อว่าพร่องหรือความเต็มแห่งนิพพานธาตุก็ไม่ปรากฏเพราะเหตุนี้ เปรียบเหมือนความพร่องหรือความเต็มแห่งมหาสมุทรไม่ปรากฏ เพราะสายน้ำตกลงมาจากอากาศ

๖. พระธรรมวินัยมีรสเดียว คือมีวิมุตติ (ความหลุดพ้น) เป็นรส เปรียบเหมือนมหาสมุทรที่มีรสเดียว คือ รสเค็ม

๗. พระธรรมวินัยนี้มีรัตนะเป็นอันมาก เช่น สติปัฏฐาน ๔ เป็นต้น จนถึง อริยมรรคมีองค์ ๘ (โพธิปักขิยธรรม ๓๗) เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรัตนะมาก เช่น มุกดา มณีไพฑูรย์ เป็นต้น

๘. พระธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำให้แจ้งโสดาปัตติผลจนถึงพระอรหันต์ ท่านผู้ปฏิบัติเพื่ออรหัตตผล เปรียบเหมือนมหาสมุทรเป็นที่อยู่แห่งสัตว์ใหญ่ มีปลาตมิ ... อสุร นาค คนธรรพ์

ที่มา พระไตรปิฎกฉบับประชาชน (อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ)

หลังจากนั้น น้องมะตู พาไปชมสิ่งที่เธอภูมิใจเสนอ เพราะคนไทยชอบมาก คือ พระเจ้าทันใจ พร้อมกับอธิบายวิธีขอให้ได้สมความปรารถนา แต่ขอได้เพียงอย่างเดียว มีหลายคนซักถามเพื่อทำให้ถูกใจพระเจ้าทันใจ เราก็อยากขอเหมือนกัน แต่อยากได้หลายอย่าง ตัดสินใจไม่ถูกว่า อยากได้อะไรมากกว่ากัน สิ่งที่ได้อยากได้มากที่สุดในตอนนี้เป็น คือ อยากเข้าใจธรรมะ ซึ่งไม่ใช่ได้จากการขอ การขอไม่ใช่เหตุที่ทำให้

ให้เข้าใจธรรมะ แต่ต้องมาจากการฟัง การอ่าน การไตร่ตรองพิจารณาบ่อย ๆ เอง ๆ เท่านั้นเอง

ถ้าเหตุยังไม่สมควรแก่ผล ขออย่างไรก็ไม่สำเร็จสมปรารถนา และนี่ถึงพระพุทธพจน์ที่ว่า ผู้ขอยอมไม่เป็นที่รักของผู้ถูกขอแม้กับมารดา พระเจ้าทันใจคงไม่โปรดให้คนไปขอทุกวัน วันละมาก ๆ อย่างนี้แน่นอน

ภายในบริเวณนี้มีพระเจดีย์ทองบรรจุพระธาตุเขี้ยวแก้ว และมีทางเดินลอดเจดีย์ (จำชื่อไม่ได้) เมื่อกราบนมัสการแล้ว เดินลอดเจดีย์แล้ว ก็ถึงเวลารับประทานอาหารกลางวันแบบฮ่องเต้ที่ภัตตาคารจีน

เข้าพักที่โรงแรมกันดอร์จี พาเลซ ที่สร้างด้วยไม้สักอายุกว่า 80 ปี ตั้งอยู่ริมทะเลสาบที่เป็นสวนสาธารณะใหญ่กลางเมืองย่างกุ้ง มองเห็นพระเจดีย์ชเวดากองอยู่ใกล้ ๆ มีบรรยากาศสวยงาม เมื่อพักผ่อนหลบร้อนยามบ่ายแล้ว เวลาสมควร คือบ่ายสี่โมงเย็น ก็เดินทางไปนมัสการพระมหาเจดีย์ชเวดากอง ที่เคยเป็นอารัมมณูปนิสสยปัจจัย เมื่อมาเมื่อ 10 ปีก่อน แล้วติดใจมาก ตอนนั้นคงติดใจเลื่อมใสในทองคำเหลืองอร่ามรอบเจดีย์พร้อมกับเพชรนิลจินดามากมายที่ประดับทั่ว ๆ ไป (ดูจากภาพที่ติดแสดงให้ชมเมื่อไปครั้งก่อน และครั้งนั้นกำลังซ่อมแซมพระเจดีย์ เราได้บริจาคเงินร่วมกับ สมาชิก มศพ. เพื่อเปลี่ยนเป็นทองคำสลักชื่อมูลนิธิฯ ซ่อมแซมพระเจดีย์ด้วย)

แต่ครั้งนี้เวลาผ่านไปด้วยการศึกษาพระธรรม ไตร่ตรองพิจารณาพระธรรมมากขึ้น ทำให้รู้ว่า ความเลื่อมใสในทองคำนั้นเป็นโลภมูลจิตที่เกิดความติดข้องต้องการรูปสวย ๆ ที่ปรากฏให้เห็นทางตา ยังไม่ใช่ศรัทธาที่มีต่อพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้และแสดงความจริงให้สามารถเข้าใจตามได้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ และธรรมะทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ตัวตน เป็นแต่เพียงธรรมะแต่ละอย่าง

ทำให้เริ่มเข้าใจว่า ฟังธรรมะ คือฟังสิ่งที่มีจริง ที่ไม่ใช่คนนั้น คนนี้ ไม่ใช่เรื่องนั้น เรื่องนี้ แต่ฟังสิ่งที่มีจริงที่กำลังปรากฏเดี๋ยวนี้ (เพิ่งเข้าใจ แสดงว่า ก่อนหน้านั้นไม่ได้ฟังธรรมะเลย ฟังแต่เรื่องราวของธรรมะ แต่ก็ต้องเริ่มเป็นลำดับจากต้น ๆ แล้วก็ลึกขึ้น ๆ)

พวกเรานั่งบนลานมูมหนึ่งของพระเจดีย์ ฟังท่านอาจารย์สนทนาธรรมในบรรยากาศที่ศักดิ์สิทธิ์ แม้จะพลุกพล่านด้วยผู้คน แต่ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ มารับนมัสการพระเจดีย์ ซึ่งเป็นตัวแทนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยรำลึกถึงพระปัญญาคุณ พระมหากรุณาคุณ และพระบริสุทธิคุณ นี่ถึงท่านตปุสสะและภัลลิกะ ที่ตามตำนานของพม่าบอกว่า ได้ถวายข้าวสัตตมธุรสตั้งก่อนแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าหลังจากทรงเสวยวิมุตติสุขในสัปดาห์ที่ ๗ ที่ต้นราชายตนะ แล้วพระผู้มีพระภาคทรงประทานพระเกศา ๘ เส้น ซึ่งนำมาบรรจุในพระเจดีย์แห่งนี้ (ไม่ปรากฏในพุทธประวัติ) แล้วมีการบูชาอย่างยิ่งใหญ่สืบต่อมา ด้วยทองคำ ๔๐ ตัน (ไม่แน่ใจจำนวน แต่บอกว่ามากกว่าทองในธนาคารของอังกฤษ) เพชร ๕,๔๔๘ เม็ด (ใหญ่ที่สุด คือ ๗๖ กระรัต) ทับทิม นิล และบุษราคัมอีก ๒,๓๑๗ เม็ด มีมรกตเม็ด เชื่องอยู่ตรงกลาง เพื่อรับลำแสงแรกและสุดท้ายของพระอาทิตย์ ทั้งหมดนี้ประดับอยู่ด้านบนเหนือฉัตรขนาด ๑๐ เมตร ซึ่งสร้างบนไม้หุ้มทองเจ็ดเส้น ประดับด้วยกระดิ่งทองคำ ๑,๐๐๐ ลูก และกระดิ่งเงิน ๔๒๐ ลูก รอบองค์สถูปรายล้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างกว่า ๑๐๐ หลัง

ขออนุโมทนาในการบูชาบุคคลผู้ควรบูชาที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้รัตนะทั้งหมดในโลกมารวมกัน ก็ไม่มีค่ายิ่งกว่าพระองค์

ในมังคลัตถที่ปนี แปล หน้า ๑๑๒ - ๑๑๔ กล่าวถึงเรื่องอามิสบูชาและปฏิบัติบูชาไว้ว่า แท้จริง เมื่อคราวพระผู้มีพระภาคบรรทม ณ พระแท่นที่มหาปรินิพพาน

เทพดาในหมื่นจักรวาลประชุมพร้อมกันในจักรวาลนี้ บุษาพระผู้มีพระภาคด้วยสักการะทั้งหลายมีมาลาทิพย์ เป็นต้นแล้ว

ครั้งนั้นพระผู้มีพระภาคบรรทมแล้วนั้นแล ทอดพระเนตรเห็นมหาสักการะอันบริษัทผู้ประชุมกันแต่พื้นปฐพี กระทั่งขอบปากจักรวาล และตั้งแต่ขอบจักรวาลกระทั่งถึงพรหมโลก ทำแล้วด้วยอุตสาหะใหญ่ ทรงแสดงสักการะนั้นแก่พระอานนตเถระโดยนัยที่ตรัสไว้ในมหาปริณิพพานสูตรแล้ว เมื่อจะทรงแสดงสิ่งที่พระองค์ไม่เป็นอันบริษัทนั้นสักการะแล้วด้วยมหาสักการะเมื่อนั้นแล จึงตรัสว่า “ อานนตฺ ตถาคตเป็นผู้ชื่อว่า อันบริษัทสักการะ เคารพ นับถือ บุษา นบถแล้วด้วยสักการะเพียงเท่านั้นหาได้เลย ” ดังนี้ มีคำที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดังนี้ว่า “ อานนตฺ อภินิหารอันเราผู้หมอบแทบบาทมูลของพระที่ปึงกรพุทธเจ้า ทำแล้วเพื่อต้องการมาลา ของหอม ดนตรีและสังคีตก็หาไม่ บารมีทั้งหลายอันเราบำเพ็ญแล้วเพื่อต้องการมาลาเป็นต้นนั้น ก็หาไม่ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่เป็นอันบริษัทบุษาคแล้ว ด้วยการบุษานั้นเลย ”

ถามว่า “ ก็ในบาลีประเทศอื่น พระผู้มีพระภาคทรงพรรณนาวิบากของการบุษาที่บุคคลถือสักการะแม้เพียงดอกสามหาวดอกเดียว ระลึกถึงพระคุณทั้งหลายเป็นอารมณ์ทำแล้วว่า เป็นวิบากอันพระพุทธานุภาพก็ไม่ทรงกำหนดแล้ว เหตุไฉน ในบาลีประเทศนี้จึงทรงคัดค้านการบุษาใหญ่อย่างนี้หรือ ? ”

แก้ว่า “ เพราะทรงอนุเคราะห์บริษัทอย่างหนึ่ง เพราะพระองค์ทรงมีพระประสงค์ถึงการตั้งอยู่ยั่งยืนแห่งพระศาสนาอย่างหนึ่ง ”

จริงอยู่ ฉะนั้นพระผู้มีพระภาคจะไม่พึงทรงคัดค้านไว้อย่างนั้นไซ้ ในอนาคตภิกษุทั้งหลายก็จักเป็นผู้ไม่ทำศีลและสมาธิให้บริบูรณ์ และไม่ยังวิปัสสนาให้ถึงซึ่งท้อง (คือให้ตั้งท้อง เหมือนข้าวกล้าตั้งท้องมีหวังคลอดเป็นผล) ได้แต่ชักชวนพวกอุปัฏฐากทำการบุษาเท่านั้น ก็ชื่อว่า อามิสบุษานั้นไม่อาจดำรงพระศาสนาได้ได้ชั่วคราวแม้เพียงดื่มยาคู่อีกหนึ่ง ความจริง วิหารพินหนึ่ง เช่น มหาวิหารกัฏฐิ เจดีย์พินหนึ่ง เช่น มหาเจดีย์กัฏฐิ หาอาจดำรงพระศาสนาไว้ได้ไม่ ผู้ใดทำ อานิสงส์ก็มีแก่นั้นเท่านั้น ส่วนสัมมาปฏิบัติ เป็นบุษาสสมควรแก่พระศาสนา เพราะสัมมาปฏิบัตินั้น พระองค์โปรดด้วย อาจดำรงพระศาสนาได้ด้วย

เพราะฉะนั้น ครั้นทรงคัดค้านอามิสบูชาแล้ว จะทรงอนุญาตบูชานอกนี้ จึงตรัสว่า “ อานนท์ ผู้ใดแล เป็นภิกษุก็ตาม ภิกษุณีก็ตาม อุบาสกก็ตาม อุบาสิกาก็ตาม เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง มีปกติประพฤติตามธรรมอยู่ ผู้นั้นชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชาตถาคตด้วยบูชาอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น อานนท์ เธอทั้งหลาย ในพระธรรมวินัยนี้ พึงศึกษาว่า เราทั้งหลายจักเป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง มีปกติประพฤติตามธรรมอยู่ อานนท์ เธอทั้งหลายพึงศึกษาอย่างนี้แล ”

ถ้าเข้าใจพระธรรม แล้วปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เป็นปฏิบัติบูชา แล้วยังบูชาด้วยอามิส ก็ยิ่งประเสริฐสุด ชื่อว่าได้บูชาทั้ง ๒ ส่วนตามที่ทรงตรัสไว้ในเรื่องการบูชาบุคคลที่ควรบูชา ซึ่งเป็นมงคลหนึ่งในมงคล ๓๘

ข้อคิดจากพม่า

เข้าวันสุดท้ายในพม่า มีการสนทนาธรรมที่บริเวณหลังโรงแรม ด้านที่ติดกับทะเลสาบ เจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ ทำการถ่ายภาพและบันทึกเป็นวิดีโอเพื่อเผยแพร่ต่อไป จึงไม่ได้นำมาเล่าในที่นี้ (เช่นเดียวกับการสนทนาธรรมที่เจดีย์ชเวดากอง)

ขณะที่ผู้มีอหิสาภัยในการฟังธรรม ก็อยู่ร่วมฟังธรรมเป็นจำนวนมาก อีกกลุ่มหนึ่งไปชมพระนอนตาวาน และสถานที่ต่าง ๆ ทราบว่าคุณวันชัยส่งอาจารย์วิชัย วิทยากรมูลนิธิฯ ไปเก็บภาพแทน ขอภาพประกอบอย่างเคยด้วยค่ะ

เพราะวันนี้ดิฉันกลับตัวเป็นผู้ใหญ่ดี ที่อยู่ร่วมสนทนาธรรม ทั้งที่หม้ออาคม เพื่อนสนิททักท้วงว่า อยู่เมืองไทยฟังธรรมวันละ ๘ ชั่วโมง (ตัวคุณหม้อเอง ไม่ใช่ดิฉัน เพื่อถอดเทปและพิมพ์เก็บไว้ที่กระดานข้อมูล) ตอนนี้เขาให้มาเที่ยว ก็น่าจะไปเที่ยวขอบคุณค่ะ แต่เผอิญเคยไปมาแล้ว ไม่อย่างนั้นไม่ต้องให้ใครชวน คุณโลกะ ที่เป็นทั้งเพื่อนสนิทและนายใหญ่ ก็ทำหน้าที่ชักชวนให้ไปเที่ยวอยู่ดี แม้เขาไม่พาไป ก็ยังตะเกียกตะกาย กระเสือกกระสน หาทางไปจนได้

ช่วงบ่ายท่านอาจารย์และคณะบางส่วน ไปถวายปัจจัยบำรุงพระเจดีย์ชเวดากองตามที่คุณวันชัย ประชาสัมพันธ์ของมูลนิธิได้เรียนให้ได้ทราบเพื่อให้ร่วมอนุโมทนาโดยทั่วกัน แล้ว สาธุ

พวกเราที่เหลือถูกปล่อยลงที่ตลาดสก๊อตต์ เพื่อจับจ่ายซื้อของ เดินจนทั่วก็ไม่ได้ซื้ออะไร ตลาดก็ร้อน อบอ้าวมาก ตลาดสำเพ็งหรือจตุจักรยังน่าเดินดูมากกว่า และคิดถึงหินหยกและเครื่องเงินที่ซื้อไปเมื่อ 10 ปีก่อน ก็ยังกองอยู่อย่างเก่า

ได้เวลาสมควรก็ถึงเวลาเดินทางไปรอขึ้นเครื่องกลับดอนเมือง ระหว่างการเดินทาง น้องมะตู แม้ภาษาไทยไม่แข็งแรงเหมือนไกด์ไทยใหญ่ ที่พูดไทยชัดมาก จนแยกไม่ออก แต่เธอก็ขยันเล่าเรื่องต่าง ๆ เกือบตลอดเวลา ทำให้ทราบประเพณี วัฒนธรรมที่แตกต่าง และเข้าใจความเป็นพม่ามากขึ้น ความรู้ย่อมดีกว่าไม่รู้ ไม่ว่าอะไรทั้งนั้น และที่สำคัญต้องรู้จักจริงด้วยจึงจะเป็นประโยชน์

มะตูเล่าว่า เมื่อพม่าเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษนั้น ข้าหลวงอังกฤษต้องการขึ้นไปชมเจดีย์ชเวดากอง แต่ไม่ยอมถอดรองเท้า แม้จะเจรจากันหลายรอบ จนในที่สุดคนพม่าก็มาประชุมกันว่า ถ้าไม่ยอมถอดรองเท้า ก็จะมารวมกันนอนบนพื้นพระเจดีย์จนเต็ม ให้ข้าหลวงผู้ दौरानคนนั้นเดินเหยียบบนหลัง เมื่อเห็นความพร้อมเพรียงและมั่นคงในขนบธรรมเนียมปฏิบัติสถานที่ควรเคารพอย่างสูงสุดเช่นนั้น ข้าหลวงท่านนั้นก็ยอมถอดรองเท้า นำยกย่องการต่อต้านอย่างสันติ ที่ทำให้ผู้ถูกต่อต้านละอายใจ และยินยอมทำตามในที่สุด ไม่จำเป็นต้องทำทุจริตทางกายวาจา เช่น ด่าทอด้วยคำหยาบคาย ทำลายสิ่งของ เผาบ้าน เผาเมือง หรือทำร้ายร่างกาย จนถึงฆ่าฟันกัน เหมือนอย่างที่เราเห็นใกล้ ๆ ตัว

สำหรับรายได้ของคนพม่านั้นต่ำมาก ประมาณวันละ ๑๐๐ บาท ถ้าเป็นแพทย์จะได้เงินเดือนประมาณเดือนละ ๕,๐๐๐ บาท ขณะที่อาหารแพงมาก กว๋ยเตี๋ยอย่างที่เราได้รับประทานชามละ ๘๐ บาท ถ้าสังเกตจะเห็นคนพม่าหิ้วปืนโตจากบ้านกันทุกคน ภัตตาคารและร้านอาหารมีไว้สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเศรษฐีเจ้าของเหมืองหยก เหมืองทับทิม เหมืองทองของพม่าเท่านั้น แต่ก็มีเป็นจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด

สำหรับมะตูเองมีคนถามว่า เป็นไกด์ได้วันละเท่าไร เธอตอบว่าได้ ๓๐ ยูเอสดอลลาร์ พวกเราสี่ฮาบอกว่า อย่างนี้มะตูก็รวยชิ เธอตอบความจริงว่า แต่ทว่าไม่ได้ลงทุกวัน ไกด์ก็เยอะ และเมื่อรถแล่นผ่านตึกสูงๆ เธอชี้ให้ดูว่า ตึกสูง ๑๕ ชั้นเหล่านี้ไม่มีลิฟท์ เป็นที่พักอาศัย ถ้าขึ้นสูงราคาค่าเช่าก็ถูก มะตูอยู่ชั้น ๖ และให้สังเกตเชือกสีต่างๆ ที่ห้อยลงมาทางหน้าต่าง ที่ปลายมีกระดิ่งผูกไว้ สำหรับพ่อค้าแม่ค้าส่งสัญญาณว่ามาแล้วจ้า ก็จะส่งสินค้ากัน เมื่อได้แล้วก็ส่งกระดิ่ง เพื่อให้ชักสินค้าขึ้นไป พร้อมกับส่งเงินลงมา มะตูบอกว่า คนพม่าจะไม่อ้วน เพราะเดินขึ้นลงบันไดทุกวัน (คนอ้วนคือคนรวยที่อยู่ชั้นต่ำ ๆ หรือมีบ้านส่วนตัว ไม่ต้องขึ้นลงบันไดหลายชั้น)

เราอยู่เมืองไทยที่มีทั้งลิฟท์และบันได หมออายุรกรรมที่รักษาโรคความดันแนะนำว่า ไม่ควรใช้ลิฟท์ ควรเดินขึ้นลงบันได เป็นการออกกำลังกาย ลดไขมันในเลือดได้ แต่หมอวัยทองบอกว่า ไม่ควรเดินขึ้นลงบันได เพราะจะทำให้ข้อเข่าเสื่อม สำหรับผู้สูงอายุ ไม่รู้จะเชื่อใคร ความขี้เกียจเลยขึ้นลงลิฟท์ทุกครั้ง

เนื่องจากพม่ามีค่าแรงต่ำ จึงมีชาวกองทัพคนงานพม่าเสี่ยงชีวิตหลบหนีมาหางานทำที่เมืองไทยซึ่งได้ค่าแรงสูงกว่ามาก (ถ้าเป็นสมัยก่อน ต้องทำสงครามแย่งชิงพลเมืองไปเป็นเชลยศึก เพื่อใช้แรงงาน) บางคนมาทำงานบ้าน ได้เงินเดือนละ ๖,๐๐๐บาท กินอยู่กับเจ้านาย ขอรับเงินเป็นก้อนตอนกลับบ้านเมื่อทำงานครบ ๓ ปี พอครบกำหนดเจ้านายไม่มีเงินจ่าย จึงแค้นมาก ถึงกับฆ่าฟันกันก็มี

ความจริงก็น่าเห็นใจเพราะอดส่ำหำลำบากทำงานนานถึง ๓ ปี หวังได้เงินก้อนใหญ่กลับไปใช้ที่บ้านเกิด ด้านเจ้านายก็น่าเห็นใจที่เมื่อเป็นเงินก้อนใหญ่ก็คงไม่มีจ่ายจริง ๆ ต่างคนต่างก็ยังมีกิเลส ที่เป็นเหตุปัจจัยให้ทำทุจริตกรรม ไม่ว่าจะเป็นไทย เป็นพม่า ก็จริงตามสมมติเท่านั้น

เพราะที่จริงยิ่งกว่านั้น จริงอย่างที่สุด เปลี่ยนแปลงไม่ได้ คือ ไม่มีชาติไทย ชาติพม่า มีแต่ชาติอกุศล ชาติกุศล ชาติวิบากและชาติกิริยาเท่านั้น ซึ่งต่างก็เกิดขึ้นทำกิจของตนเหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะเกิดกับใคร คือถ้าเกิดเป็นอกุศล ก็มีสภาพเร่าร้อน ติดข้องต้องการ หนัก มีด กระวนกระวาย ถ้าเป็นกุศล ก็มีสภาพเบาสบาย ไม่ติดข้อง สละ สว่าง สงบ ทั้งอกุศลและกุศลให้ผลเป็นวิบาก คือ ทำให้เห็น ได้ยิน ได้กลิ่น ลิ้มรส กระทบสัมผัสสิ่งที่ดีและไม่ดี ส่วนกิริยาจิตนั้นส่วนใหญ่เป็นจิตของพระอรหันต์ ที่ไม่เป็นเหตุให้เกิดผล คือ วิบาก เหมือนดอกไม้ไม่ผลที่ไม่ให้ผล

เพราะความจริงแล้วมีแต่ชาติของจิตที่เกิดขึ้นทำกิจต่าง ๆ พระมหากุรุธนาของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงไร้พรมแดน ไม่เลือกเชื้อชาติ ศาสนาใด ๆ เมื่อเข้าใจความจริงแท้ไม่แปรเปลี่ยนเป็นอย่างอื่นแล้ว ก็สามารถดับความเร่าร้อนของไฟ คือกิเลสทั้งหลายได้เหมือนกันหมด แต่การเข้าใจความจริงนั้นก็เกิดไม่ง่ายเลย เพราะทวนกระแสความเคยชินที่สะสมมาให้เห็นว่า เป็นเรา เป็นของเรา เพราะความไม่รู้จึงเกิดความรัก ความชัง ทำให้ปิดบังความจริงทั้งหมด เหมือนอยู่ในความมืดมิด เมื่อได้ฟังธรรมะบ่อย ๆ พิจารณาธรรมะที่ได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ ก็เกิดแสงสว่างขึ้นทีละนิด ๆ พอจะเห็นทางถูกได้บ้างว่า ต้องเป็นอย่างนี้

www.dhammadhome.com

ขอกราบเท้าท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่นำพระธรรมของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ท่านศึกษา เข้าใจดีแล้วมาแสดงให้ฟังซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เนือง ๆ อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ไม่เบื่อหน่ายความไม่รู้ของผู้ฟังที่ยังมีมาก

เมื่อเริ่มฟังธรรมะใหม่ ๆ ได้ยินคำว่านามธรรมและรูปธรรม จิต เจตสิก ก็หงุดหงิดว่า พูดเรื่องอะไรก็ไม่รู้ ไม่เห็นต้องรู้อะไรละเอียดอย่างนั้นเลย แต่เมื่อพอเข้าใจขึ้นก็รู้ว่า ที่ต้องแสดงละเอียดเพราะว่า ไม่รู้อะไรเลยสักขณะเดียว และอกุศลเกิดเกือบตลอดเวลา แล้วไม่รู้ตัวว่าเป็นอกุศล เพราะยังไม่รู้จักจิตและเจตสิก นามธรรมและรูปธรรมนั่นเอง

แม้ท่านจะแสดงละเอียดลึกซึ้งอย่างไร ก็ยังไม่กระจ่างชัดอยู่ดี ก็ต้องค่อย ๆ เข้าใจขึ้นตามลำดับ และไม่ใช่เพราะเพียงฟังอย่างเดียว ต้องพิจารณาไตร่ตรองสิ่งที่ได้ยินได้ฟังด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเริ่มต้นด้วยความเข้าใจว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ และธรรมะทั้งหลายเป็นอนัตตา

กราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงค่ะ ที่เตือนให้ระลึกได้ว่า ทุกอย่างเป็นธรรมะ ไม่ใช่เรา แม้จะเพียงขณะที่ได้ยิน แล้วก็ลืมทันทีที่ฟังจบก็ตาม